

ივერია

ავაითი ღირსი:

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომ — ერთი შუარი.

„ივერიის“ ტელეფონი № 227.

რედაქცია: ნიკოლოზის ქუჩა, ტელეფონი 227.

გაზეთის დასაბამებლად

და განკარგულებათა დასახელებად უნდა მიჰყოთონ რედაქციას და წერილობითი მითითებები. საზოგადოების კავშირისათვის.

ფასი განკარგულებისა:

ჩვეულებრივი სტრაქონი პირად გვერდზედ 16 კაპ. მყოფებზედ — 8 კაპ.

„ივერიის“ ტელეფონი № 227

სათავად-აზნაურთა ქართული თეატრი.

სამშაბათს, 26 მარტი, 1896 წ. ქართული სცენის მოყვარებულან წარმოდგენილი იქნება

I სურათის სიხე

ღამა 3 მარტი, და 4 სურათად, გაღმდებ. მესხივანად.

II ახირებულაი

ვალევილი I მოქმედებად.

დასასრულდ

ბან რატონის ხარო იმდერებს ქართულ სიმღერებს.

მოთამაშენი ქ. რელიუოვისა, მიხელოძისა, ვარშაიძისა, ჯაფარიძისა, მ.ბ. ხაშვილი, მწერალისა, თა. მახვილი, „ველიძე, ინსარიძე, ჯაბაური, სუბიშვილი და სხვანი. დასაწყისი საღამოს 8 1/2 საათზედ.

ფილიოსი, 20 მარტი.

აფრია კლდს გამხდარა სადღა სავანად და ევროპის სახელმწიფოთა ინტერესებში ამ უკანასკნელს ხანში ამ ქვეყანაში შეიტანენ. ჯერ იყო და შარშან იტალია შეებრძოლა აბაშეთს. ეს შებრძოლება წრეთს გათავდა ყველა პროვინციის მომხრეს სასიამოვნოდ. იტალიის მტრებულად კი ნუტარს ვიტყვი და ჯერ თვით მისი მგვაობარ ქვეყნების მომხრეად დასებება ითხოვნებთ მიიღეს ეს ამ-

ფალესტონი

უკანასკნელი ღამე იუდასი.

(ე. გაბარტასი)

(ფრანგულად).

დღესანს იღვა უძრავად იუდა იმ ადგილას, სადაც მან სასიკვდილოდ ამბორს-უყო იესოს. დღესანს ადევნებად თვალს ბრბოს, რომელიც ძე კენდას იერუსალიმს წაიყვანა. სამ-გლოვიარო პროცესია უფრო და უფრო ჰპორდობდა ამ ადგილს; მოსჩანდნენ მხოლოდ სისხლის ფრად მოელვარე მახალბები, ფარნები, შუბები და ახოლებელი მახვილები; ჩუხი და ფეხაკრებელი ევარებოდა თვითთავად ეს ბრბო, რომელიც დამის მძარცველებს ძალიან წააგავდა. იუდა დამშვიდდა, გრძელსა და წითელს წამოსახამში გაეგვია, პირი ქალქისკენ იბრუნა და დაიწყო ცეცხლი.

შუაღამე გადასკნული იყო. უნაყოფოდ და მოხარაკებულ მინდრებს, იერუსალიმის კოშკებს და სიმაგრეებს მოვარე მტრედის ფერს სხივებს აბრტყდა. რაღაც გამოპოკვეცილი და სახარული ხმაურბა მოისმოდა ზეგით, ტაძრის მხარედამ. იქვე მახლობლად, უდაბნოში სცვივ გაკოიდა. ვეებრთილა დაუბრბო იუდას

ბავი, მეო, სთქვა ამას წინად ლაბუ-შერმა (ინგლისის რადიკალთა შეთა-ურმა) იტალიელები მიყვარს და მათი მეგობარი ვარ, როცა სახლში არიანო, მაგრამ იტალიელი აფრიკა-ო, იტალიის პროვინციული დასები, თვით დი-რუდინის კონსერვატიული პარტიც წინააღმდეგი იყო ამ იმი-სა. ყველა ესენი, რასაკვირველია, იმ აზრის არიან, რომ სხვას რას ვეცა-ნებთ, ჩვენი საქმეები მოვაწყით, ჩვენი თავისთვის ვერ მოავგივლია სხვას რას ვაფულებთო.

ხოლო მეორე ჯურისანიც იყვნენ, რომელთაც ეს საქმე უხარობდათ და სწინდით სულ სხვა მიზეზებით. მაგ. ინგლისის ძალიან არ ეკანაშნო აბაშეთის გამარჯვება, რადგან ინგლისის სურვილით იყო, იტალიამ რომ მეწა-მული ზღვის პირად მდებარე, ნავთ-სადგურები დაიკავა. უთუოდ ინგ-ლისისათვის ეს უფრო საინტერესო იყო. არც გერმანიისა და ავსტრიის მთავრებს ესაიამოვნა იტალიის და-მარცხება, რადგან „სამთა კავშირის“ პრეტერეს, ცოტა არ იყოს, ჩირქე ეცხებოდა, რუსებს რომ იტალიის დამარცხება ესაიამოვნა, ამაში ეკვი-ვალარ არის. „სამთა კავშირისა“ და ინგლისის ტერიტორიულ რუსეთს თუ ესაიამოვნებდა, თორემ არ შეიუ-ხებდა. არც დაუბალავს თავისი სიამოვნება და საქვეყნოდ გამართა ბეჭდის დასშვებობა სასარგებლოდ ხელის-მოწყურა. იქნება ვინმე იფიქ-როს—ეს სარწმუნოების ურთიერთო-

ვერდზე გაუფრინა და გაყინული ფრთა სახეზე შეხაო, იუდამ პირზე წამოსახამის კალთა აიფარა.

დღესანს იცილდა იუდა. მაგრამ აფრ მან უცხად მხარეულად და აღ-ელეებულმა მიპაყრა თვალი ბაღის შესვლას, ხის ძირიდან გამოვიდა და წინ შეეგება კაცს, რომელიც, სჩან-და, ვილასკეც კვლავ გეთსიმანის ბაღ-ში. ეს იყო თეთრ გრძელ წვერა მოხუცებული, წელში ორად მოკ-ველი ებრაელი, დღევლად-მთავრის ხა-კონადარი; ყვარაგენი დაბჯერილი, ხე-ნელ-ნელა უახლოვდებოდა იუდას. შორიხლას რომ მივიდა, ებრაელმა იუდას ტყავის ქისა გადაუფდო და სწრაფად გასწია უკან.

— უფარვის ძაღლებსაც-კი გემ-რიელს ძაღლს გადაუფდებენ ხოლ-მეო, — წინაბრტყელა იუდამ.

მერე ქისას დაეწოდა და გაიღიმა. ქისა საკაოდ მიიმე იყო და სასი-ამოვლო ჩრდილზედა შიგ გერცხლის ფეხი. იუდა სწრაფად გამოვიდა ქა-ლიდამ და ქისა მოვარის შუჭზე გახ-სნა. ვერცხლის ევარებამ პირე-ვლად თითქოს თვალები აუბა. მაგრამ არა, აფრ ამოაწყო ქისიდან ფული, გადათავალიერა თვითოეულად, მერე დაუწყო სჩივდა თვით სიმძიმისა, კარვად ასწრდა-დასწრდა მარჯვენა ხე-ლამ; — დღესანს აბრბოდა ხელში იუდამ ერთი იმთავანი, რომელზედაც ცეხარისის სახე მთლად გადაღისი-

ბის მიზეზი იყოს. მაგრამ ეს მცდლო-შერმა იტალიელები, რომელნიც კა-თორიკეთა სარწმუნოების აღიარებ-ბენ, დღემბატურად უფრო უახლო-ვდებინან მართლმადიდებლობას, ვინემ აბაშელები, რომელნიც მონოფიზიტ-ნა არიან.

ეს ერთი შეტაკება ევროპის სა-ხელმწიფოთა ინტერესებისა. მეორე იყო ტრანსვაალსა და ინგლისის შო-რის მომხდარი უმეყოფილება. ტრან-სვაალს გერმანია გამოხარბოდა, ცო-ტა დააღდა კინაოდ გერმანიასა და ინგლისის შორის ომი არ ასტყდა.

არ გასულა მას მერემ დღი ხანი, და ევგუბტის საქმემ ამოჰყო თავი. ინგლისის ევგუბტეში ჯარბილ ჰყავს 1882 წლიდამ და ფაქტკურად დი-დი გავლენა აქვს მასზედ. საფრან-გეთსაც ჰქონდა ამ დროს იმ გავლენ-მა, მაგრამ თანდათან ინგლისმა გა-ნაძებდა ევგუბტეში და თვითონ დაი-ჩა სრული ბატონობა. უკანასკნელ დროს დიდი მითქმა-მოთქმა იყო ინგლისისა და საფრანგეთს უნდა კე-ვიზირი შეჰქონან ერთმანეთს შორისა. ამ ხმებს ედვა საფუძვლად ინგლისი-სა და გერმანიის შეტაკება ტრანს-ვაალის საქმეების გამო. ამჟამდნენ, ინგლისის უნდა საფრანგეთს ასაიამო-ვნოს რამე და ევგუბტის საქმეებ-ში ბევრს დაუბრბოსო. როგორც ჰყავს საფრანგეთმა იმდენი მოი-თხოვა, რომ ინგლისის მთავრო-ბამ ვერ შესძლო ამის დაკეყოფი-ლება და არჩია სხვანაირად გამოეფ-რა თავისგანვე ატვიხილი საქმე. აქ

ლიყო.

— ეს ავგუსტია, განსვენებული ცეხარისი, — სთქვამდნენ. ამას სხვები დაპირება შეასრულეს. ეს კარგია.

ქისა კამარში გიჩრქო და იერუსა-ლიმისაკენ გასწია. ახლა იუდა მეტად სუბუქად და ბედნიერად სვლიდა თავს. რომ უფრო მეტად დამშვიდე-ბულიყო, ჭუდამ გაისხენა ის სიამა-რცხინო ვარკობის ღამე, როდესაც კათავ თავის სახიზარად და ევრკას რჩევას აძლევდა. განა რა ქნა იუდამ იმის მეტო, რომ გასცა წინასწარმეტ-ყველი, რომელიც კანონს დაღუბავს უცვლად, რომელსაც მოსე სულ-და, გამოჰდა ცრუ მეფე ისრაელითა, ცრუ-მესიათა, რომელიც სოლომონის ტაძრიდან ვეჭრებს აძებვდა და მი-დართათვის სასუფეველის კარებს ახ-შობდა! ისაა თვდებალი, უფროსი, დავითისა და რომისთვის შური ეთია. და აი ამ დღეს, როდესაც ქრისტეს ტანჯავს თვით მზეც დაიწყო გაუხ-დებდა და სხივებს დააფხვს, ქეშმარი-ლი ერთ იუდასა — ლემბიტნი, საღვთე-ველნი, მწიგნობარნი, ფარისეველნი და თვით პილატეც, ცეხარისის მამაკე-მეციკლად, მიუღღრის მას ქებას, როგორც მხნდნებს, ასეთის დიდის საქმის აღმასრულებელს.

— ჩემი სახელი, — ფიქრობდა იუ-

სულთან ომი გაჩნდა, თუ გაჩინეს. ევგუბტის ინტერესები თხოულობს სულდისაგან წართმეული ადგილები დაიბრუნოსო; დონგოლა, ხართუმი და სხვა. ასეა თუ ისე, სულდის ექსპე-დიციამ კიდევ ერთხელ შეტაკა მთე-ლი ევროპის სახელმწიფოების ინტე-რესები. სულდის ექსპედიციისათვის ინგლისმა ევგუბტის სათადარგო თა-ხნიდამ მოითხოვა ფული. გერმანიამ ავსტრიამ და იტალიამ თანხმობა განუცხადეს, წაიღეთ და დასარკეთო, საფრანგეთმა და რუსეთმა-კი დიდი უარი შეუთვალეს.

რითი ვათავდება ეს საქმე, ინგ-ლისი დაიხვეს უკან თუ საფრანგეთი თანხმობას განუცხადებს, მწელი სა-ქმელია. შეიძლება საფრანგეთის გა-რეშე საქმეთა მინისტრის ბერტოლს სასამართლის თავის დანებება ამ საქმესთან იყოს დაკავშირებული და შეიძლება ახალი მინისტრი ისე ცხარედ აღარ მოეციოს ინგლისის მოთხოვნილებას.

ახალი ამბავი

* * * საღვთო მილითთან ჩამოწო-ლილი მიწის ზევი ჯერ არ გაუწე-მენდათ. ერთის მატარებლიდამ მეო-რეში გადასხდომა მაგზურებს ახლო არ ადგილას უხდებოდა — ერთი 149 ვერსზედ და არჩია მოლითთან. ტფილიდამ საღამოს მატარებლით

და, — უცქავი იქნება, ვით თვით ია-კობის, დანიელისა და ილიასი!

იუდა მღუმბრესა და შეაბნელად ქვეულს ქალაქში შევიდა; მას იმეტი ჰქონდა, იესო კათავსთან იქნებოდა და ამიტომ პირდაპირ დღევლად-მთავ-რის სახლს მიმპარა. შორისდამ გა-ნათხულო ვინაჯრები მოსჩანდნენ; სახლის ბაქანზე, სვეტებს შუა, მიმო-მავალთა ანრდელი იხატებოდა. გზოს წინ სინათლე მოსჩანდა. ქაშაში არა-ცნი იყო. მამალმა იყვილა.

— გათენებამ მოატანა, — სთქვა იუდამ და გზოს შესავლად კარებთან შესდგა. შუაგულ ცხოში ცეცხლს გუფუნი გაჰქონდა. ერთი მეთათორ-მეტავანე, პეტრე, ცეცხლთან ჩამო-ვლადიყო კუნამე, ხელგის ითბობდა და სახსობის მეტყრე ქალს ელანარა-კებოდა. როგორც სჩანდა, პეტრე მეტად გაჯავრებული და უზედუბრიც იყო. ის სხამალა ლაპარაკობდა; მოლოს მიუბრუნდა მხეველს და უთ-ხრა:

— ქეშმარიტად გეფოცები, არ ვი-ცნობ ამ კაცს! მამალმა მეორედ იყვილა. მოახლე წვიდა. პეტრე გაჩუქდა რაღაც მწუხარე ფიქრებს მისცა თავი; ისიც-კი ვერ შეიტყო, იუდა როგორ მიუახლოვდა ცეცხლს. დროგამომშვებით კათავს სასუჯავ-როდამ იმყოფა რაღაც გამოურკვე-

მიმავალი მეზავრები იმ ღამეს ხაშუ-რში რჩებიან და მხოლოდ მეორე დღეს დილთა ვადნას აქედან.

მამინისტი ზდანოვიჩი, რომელიც ზევისი ჩამოწოლის დროს დაიღუბა, ჯერ არ უპოვინათ, ამ ადგილას მთა კიდევ უხვდება.

* * * გუშინ-წინ და გუშინ ტფი-ლისში მტკვარბა არშინ-ნახევარზედ მეტი იმბო.

* * * გუშინ დღლის შვიდ საათზე ვერის ხილს დეაჯხა ზემოდამ მომა-ვლით ტფი. ზედ ხუთი კაცი იყო. კაცები ზედ შერჩნენ და შლოლს ტფის მალათავის კუნძულამდე. მალათავის კუნძულთან უფრო დაიშალა ტფი და ჩავარდნენ სასოწარკვეთილად შე-მეტყველი. დიწყებს ყვირილი სავე-ლად. მათ სახედნიეროდ, რომელ სხეებზედაც შერჩნენ შეტყვები, ის ხეები მტკვარბა პატარა ტრისსაგან წაიღო და ჩაატარა ორბინდით თქ-უჩის დასწრეოვ. აქ ერთი მეტრე ვადამბოხა ხილამ და მორინდომ ცურ-ვით თავის ვადარჩნა, მაგრამ მალე დასძლია წყალბა და წაიღო ქვევით. ამ დროს მიხეილ ამირამემ გადაუ-ვლი სხვილ თოქზედ მომბული კვი თავის სახლის ბაღურებამ მეტრეც და მიაბახა წააგონე ხელი ნუ გეშე-მინათ. დასუბტებული მეტრე შეი-ყვანა ამირამემ სახლში, გააშრო, ვათათო, მოასწორიერა და ჩააბარა პოლიციელებს. სხვებიც გადაარჩი-ნენ.

* * * ჩვენ მივიღეთ ახალი წიგნი „კეთილი ძალი“ (ამბავი) თარგმნი-

ველი ხმაურბა, რომელსაც ხანგრ-ძლივი სიჩუმე მოჰყვებოდა ხოლმე; მერე სიჩუმეს სახიზლოდ გაჯავრების ხმა მოსდევდა, ან-და წყნარი, მშოი-კვდილიანი ლაპარაკი, რომელიც მთლად ათრთოლებდა და ბავშვივით ატარებდა ცოლიველს მფივეზურს, რომელიც ჰკონებდა ხეში ჩემს მე-ტრ არავინ არისო.

ამ დროს მამალმა მესამედ იყვი-ლა.

პეტრე შერკათა, საზაროდ ამოი-ყვნესა, თავი მდლა ასწია და წამო-და. ორთავ მოიკეტელნი — განდგო-მილი და გამსყიდველი, პი ის პირ შეებენენ ერთმანეთს, მაგრამ პეტრე ისე საზაროდ და მკაცრად შე-შხდა, ისეთის მეტყრის გამომეტყვე-ლებით წაივლო მახვილო ხელი, რომ იუდამ ვეღარ გაუძლო, შიშმა და კანკალმა აიტანა და მღვედელ-მთავრის სახლის ეზოს კარებისკენ იბრუნა პირი.

დღესანს უფრო იუდამ ტაძარს ვა-რშეობ, რომლის გოლავანსაც მხო-ლოდ მზის ამოსვლისას გააღებდნენ ხოლმე. იუდას ესტავე უნდადა ამ-ავრჩია ადგილი შენობის ვარკად გაოლურებებში, რომ თავისთვის ევა-ტრა ოქროთი. მღვედლები უთუოდ ერთ-ერთს საუკეთესო ადგილს მომ-იტლითა და აზის მშვენიერი ოქ-რო ჩემს ხელში იწყებს დენასო

ლი და გამოცემული გრ. ტარევილის მიერ, წიგნი პატარა, ჩართული აქვს სურათი ძალიან, შეიცავს 31 გვერდს, დაბეჭდილი კარგად დასაყრდენად და ღირს ამახად.

* როგორც ვაზ. კანოვ. ობ. 4-ე იწერება, კავკასიის მთავარ-მართებელს გარდა შერეულობისა და ლაურ-ბელს სახელად 1000 მან. იქნას გადაბეჭდილი ქ. ტფილისის ღირს მცხოვრებთათვის.

* ამიერ-კავკასიის სახანო გლეხთა ეკონომიკური მდგომარეობის შესწავლის შემდეგ, ტფილისში 1892 წელს შესდგა კომისია, რომელსაც უნდა შეედგინა კანონ-პროექტი ამ გლეხთა მიწის მფლობელობის მოწყობის შესახებ. კომისიის თავმჯდომარე იყო სახელმწიფო ქიმიკოსი მინისტრის რწმუნებული კავკასიაში, წევრებად იყვნენ წარმომადგენელი შინაგან საქმეთა, ფინანსთა, სახელმწიფო საინჟინეროებისა, სახელმწიფო კონსტრუქციის მოხელე და კავკასიის მთავარ-მართებელი. ამ ემად ამ კომისიის დაუსრულებელი თავისი შრომა, შეუდგინა პროექტი და წარუდგინა მთავრობისათვის. პროექტის განსახილველად შედგარა მეორე კომისია მინისტრის ა. ს. ერმოლოვის თავმჯდომარეობით. (კვ. გრ. 4)

* კვირეულის მიხედვით ამ დღეებში, სოფ. უფლისციხისაკენ მიმავალ გზის მახლობლად, ორის დახარული გათიშვის კაცის გვამი უპოვებია. როგორც გამოძიებამ აღმოაჩინა, ესენი კოვლიან ნ. კირიულიძემ (გარის მარხში) ს. თუთუბი და შ. შიუკაშვილი. იგინი 23 იანვარს წასულნი ფარეხში, რომელიც უფლისციხის მახლობლად ქ. მონათ და მის შემდეგ დაკარგულნი კოვლიან. (კვ. ობ. 4)

* იგივე ვაზ. სურათი, რომ კავკასიის საინჟინერო სამეურნეო საზოგადოების საბჭომ დაადგინა იმუ-

ამდგომარეობის 2000 მან. კრედიტ ექმნას გადაბეჭდილი მომავალ ნივთი-ნოვგოროდის სრულიად რუსეთის გამოყენება კავკასიიდან სამეურნეო საზოგადოება რამდენიმე ნიმუში ექმნას გადაბეჭდილი.

* ხმა დადის, ვითომც სახლებზე დაბეჭდილი სახელმწიფო გარდასახვის საბჭოს უპირებდნენ, რადგან ეს უკანასკნელი ისეთს ღირს შემოსავალს არ აძლევს სახელმწიფო ხაზინას და სახლის პატრონებს-კი მეტად ავიწროებს.

* როგორც თერაპიულად ატყობინებენ დღემდე ვაზ. კავკასია, ცნობილი ყარაღი ნაბი ურმიანი მოიუკლები უპირისუფლად დარჯებს.

* რუსეთის საინჟინერო გეოგრაფიული საზოგადოება მომავალ ზაფხულისათვის ექსპედიციის თურმე ჰგზავნის კავკასიაში აქაურ სინუ-ლიან მთების მეცნიერულად გამო-სარკვევად.

* პეტერბურგში არსებულმა კომისიამ ორი ტიპი შეიმუშავა საფარაკო სკოლისა ფაბრიკებში მცირე წლოვან მოძულე შვიტების: პირველის ტიპის სკოლაში პირველ დაწყებითი სწავლობა იქნება, ხოლო მეორისაში ადგილი ექნება პრაქტიკონალურს განათ-ლებასაც. (კვ. გრ. 4)

ქ რ ა მ ს კ ო ნ დ ე ნ ი ა

ს. მარტო, 15 მარტი. უბედურს კაცს ჭკა ჯიბაშია მოქაურობა, რომ უფროა, სწორად ისე დაუპირისუფლეს მისხეულებს გლესს ზედასა ქოქო-შაისა. რეკლამებს უღივამს ბუნების სიკეთისა და ზედასა ბუნების რაოდენად გაეცხვი შეიღებოს უბედურად დაგარეკ; ამ დღეებში შეუგარდა სივრცეს სახლე-ში წყალად და თსუთმეტი-ობა ეთანდა შერა, წლის საგნო, სულ კითხვად გახუფდა. ორთა მისხევი, ასეღა-და რძალად — ფეხშიშვე, თანმტკის წელს

რანინები ფანტიკოსები არიან, — თითქმის კიდევ გზარდებიან ისინი. მან იცის, რომ ლეტიტის ჩამომავალი ისე თავისა სკეინე ოქროს ბოძს, როგორც მისეს დროს. მაგრამ რო-ღაცა ჰნახენ ებარელები, როგორ შეიძენს სიბილდეს, მაღაზიებს ოქროველითა და აბრეშუმეულითი, სპილოს ძელოთ, ძვირფას თელეზით, ასიურ კეთილსუნუნელოვან საცხენ-ლებით ვაჭარებს ეს სიკაროტელო, რომელსაც თვით ცეხაროისი და მისი მოადგილე მწყალობელი ჰყავს, რომ-ღაცა ჰნახავენ რა ძვირფასად მიჰყი-დის ყველა ამას რომს, მაშინ, ეცივ არ არის, პაციეით და ქებით მოგე-ყრობიან, გუნდურს უკმევენ, გუნ-დურს, რომელსაც თვით იფგავოს მისტეცებენ, ოქროსა და იუდა.

და ამრიგად ოცნებით გიტაცებუ-ლი იუდა ამხად და თამამად შეკუ-რებად ყველას, ვინც-კი გახვდებო-ბოდა—სინაგოგის წევრთ, მიწინა-ბართ და ფარსეველთ, რომელნიც თავის მხრივ ზოლით უტყვიანდენ, თითი ანიშნებდენ ერთმანეთს, ხო-ლო რაღაცს უახლოვებოდნენ, თვით მის აზრდისა-კი ერთდ-ბოდნენ, როგორც არაწმიდის. იუდად ფეხი გააჩქარა. ხალხის მხარობა და ეყვიროსი ურსივ ისმოდა. ქუჩის შესახვევთან საზარელს ბრბოს მოყ-არა თავი.

თავდაუქურბელი, გამხეცებული ბრბო პილიტეს სისახლის კედლებს

კლავ და სან-სამი ქორთავ შეიღა შე-ღება დაწმენ ღეთის ანახარად. რავე თაღმა იქნა სრულად დნობა ბუკს სხესაც შეუგარდა წყალს: ზოგისა ქვეყნებში სულ ერთიანად ამოგარა მიწი-დამ, ზოგისა ჰარნახული წახანდა. სხვათა შორის, სოფლის მანათის ორმოცა ჩაყავა წყალად; გარა გაეცა-და გარა სინაგოგის და დროულად მო-ხავეს სანახად სულ ერთიანად აფრ-ღეუდყო ოთხთვიე თუ ესა კოდა ჰარნახული. გარდა ამას ამდენს შეუ-ქვეყნდა წყალს დაიკვილ ჰარნახულ-სად დიდა ზარალი მისცა. მეტადრე სიკეთესი ნათესა სულ ერთიანად და-და-და ზეზე ჰქარა, ქსე რომ წაღს კრედელებს ძალად ნაგულად მისაყავა მოყოლო და ისიც როგორი, დემრთს იცის.

გასსმ თუ არა სმა, რომ დაზარა-ღეულობისათვის ფული გროვებია, მრავალი გამოქვეყნდა დაფურცდა და უფ-რო ქაღალდები. მათ დაფურცეს სოფ-ლად თავანთს ნათესაებში წარადგინა, რომელთაც ატყობინებენ: ვინცისაა კითხვა იუქს რამე მხრის უფრასის-ზე, ან ზოგადასაგან რეგულ უფრასი, რომ ჰქ მამულია აქეთს-თქო, უამდრ-ბისა გამო ვერ ჩაიღა და ამდენ-ადენს ჰარნახული, ფეხად, ლბობა, მუხუ-ღო, გახვდა და ხიდა დაწმენ და ზე-რმა სულ ერთიანად ხვდა დაანახარ-თქო. ერთი ამგვარი წყრილი თვით შე-თქვენს უმარნახესს, ამ სიტყვებს და-მწერს, მანავალი შეშისკვეთი ხელში ამხრდა მარნახი დიდა ციფრებისა თორემ მართა ვინ იცის გასაქვეყნებ-სისაგანდენ შექარდესი ფულითა და ნამდვილი დაზარალებულია კა დაწმენ-ბარმა ხადა გამოაღებულნი. 17. წესის: ახრით, სიკეთისა ქსედე შეუდგენენ ადგილობრივ მამასხადესებს, ანო ზო-გადასაგან გამოაღებულნი, შედგე-ნიონ რაოდენობა სითათო კომდეგო-ბის ზარდასი. ამგვარად გამოაღებულა,

გარს შემორტყვიდა და ქეას, კეტს, რაც მოხდებოდა, სცემდნენ. აქ მანახალით: ქურდობს, ზნობა და ცე-მულ დედაკაცს, ფიცის გამტებით, ყალბ ფულის მქურდობს, ყანაფე-რომნიაც თავისი მთევი დატოვებ-ნიონა, კაცის მველდებს და სხვა ბოროტ-მოქმედთ. ყველა ამათ ხე-ლი პილიტესკენ გაეშვირა, თვა-ლებს საზარელად ამრიალბდნენ და ჰყვიროდნენ: — ბარნაბა, ბარნაბა! ბარნაბა მო-გვიც!

პილიტე ქედობილი იდგა თავის ამალითა და ღვლდებოთურთ მძიმე პორფირის სვეტებიან გალღე-რის შუა. ტანთ თოვლითი თეთი არ კაბა ეცვა. პილიტე ხალხს ელა-პარაკებოდა, მაგრამ მისი სიტყვები იუდას არ ესმოდა. იტყუდა რასმე თუ არა პილიტე, ხალხი საზარელის ყვირობით მიმართავდა ხოლმე: — ბარნაბა! ბარნაბა! იუდა ხალხში შეგებია. მეგობრე-ბი—კაცის მველდელი და ზნობად-ცემული დედაკაცი—სალმის აძ-ღევენდენ! იუდად უფრო წინ წაიწია; ყველა გაბოროტებული იყო და ერთსა და იმავე საზარელს სიტყვებს იმეორებდა: — ჯავრს ატე ემე! ჯავრს ატე ემე!

პილიტე საწინაღობ შეუძებელი, აღღრვებული და გადაფიქრებული შებრუნდა სასწავლოში; ამალა

სინდასიკად აწერალი, ზარდასი რა-ოდენობა წარდგინონ სადაც ჯერ არს და ზარდასი მისხეუთი განსივლდეს შე-მწება; თორემ ბუკის იმისთან, რა-ოდენად აწერ-გე იცის, ვის, ან როგორ მიამართოს.

დასწრულად, ოროდელ სიტყვა კადვე კრედელებს უხეობაზე და უბედურ-ბაზე; აგერ თითქმის ოთხი-სხუთი წე-დიწადა ვეღათ სოფლას და არ იქნა არა გვექველად, გერ ვეღირსნით და, როგორც სმას, გერ ვეღირსებით არც რომისი... ერთსხედე იყო აქ დად-ბატევექველი გარის მასწავლებელი და-ბიანხველი, რომელმაც შეყვარა ხალხი, მოაწარმეს განსწავლე სულ, ამისთან იგისწეს ადგილობრივს თავად აყვე-ნიშნულებზე სსწავლებლის სასწავლე-ლოდ წაღებდა ზოგადა თუბნის, ზოგადა სხვა მანეთი, ზოგადა სმა, მაგრამ მის დადეს აქეთა ვეღათ სოფლას და დღე-სად არ ვეღათ ვეღირსნით რადამსე თითქმის ორსაი კოდა კრედელებს სოფლას, თუ არა. ან-კე მის გავაგებთ, ვინ იტყვებს თავსა, ყველა შეგეტოდა თავისთვის თხად ბუნებათან და სიმა-ნავთ. რადა ღუფრასი თათქარბე და რადა ჩაქა!—როდემესი!.....

რ. ბრედული. ს. გველე, 1896 წ. 15 მარტი.

ს ვ ა თ ი შ ო რ ი ს .

11 ს მარტს ქალაქში მოვიდა ამ-ბავი, რომ სახელდოა გუბერნატორი დალისტინსა თ. ნ. ნ. ჰუკვიამე და-ფიხობა ამ თანამდებობასა და დანი-შნულ იქნა წვერად ალექსანდროვის კაბიტეტის ომში დატროლიათის.

თ. ნ. ნ. ჰუკვიამე უღიღინა წი-ლი თავისის სასახურისა გაატარა დალისტინში. იქ იმსახურა 1856 წლიდან დაწყებული დღეს აქამომდე თითქმის გაუწყვეტლად. ჩვენ ვამ-ბობთ გაუწყვეტლად იმტრო, რომ ამ 38 წელიწადში მარტო ოთხი წე-ლიწილი იმსახურა ელისავეტოპოლის

უკან ვაჭყვა, ვალერიაში მხოლოდ ერთი ამხადგარდა ასისთავი-ლა დარჩა; ასისთავი ორ სვეტს შუა ჩა-მდგარიყო და ვამხეცებულს ბრბოს დაჰყურებდა. მის წინ იდგა მოხუ-ცებული მწიგნობარი და რაღაც შემე-ფოთებული და ცხსხებით უკითხავდა დიდა წინაწარმეტყველთა წიგნს. ხალხი ნელ-ნელა დამწვიდებ, თით-ქმის იგრძნო, რომ სასახლეში იმ დადოს მთავარნი საქმე სწუდებოდა. უცხად ღვდელმა თვლი მოჰქარა მოციქულის წითლის წამოსახამით და ასისთავს რამდენიმე სიტყვა მამი-ჩურჩულა; ასისთავმა იუდას შეხედა, სახეზე უცხად ზოზილი და სიმუღიო-ბი აღმებედა და იგიც განშორდა.

სამსჯავროს მძიმე და ბრძინათ შე-მკული კარები წყნარად და დიდე-ბულად გაიღო. პილიტე კვლად გამაინდა სვეტებს შუა; ქუჩაში სე-მარისებრივი სიმუხე მამი-ჩურჩული და-ჩრდილულ გამოსავალ კარებში გა-ჩოჩნდა იცის, რომელნიც ორს ჯავრის ცაცს მოჰყავდა. სისხლის ტრემული მარწმუნების სახით, თავზედ ეცლის გვირგვინი, ხელში ღერწმით და გულზედ სისხლისფერ კონძით, იგი დღისაგან არჩეულ ერისათვის მიიღიდა.

ენა ჩავარდნილი ბრბო განცვიფ-რებული შეკურებდა ამ დასმის შე-ნებულს ანრდელს. იუდა შიშის შე-შხარა, პირი მოაჩიდა. პილიტე წინ წამოიხარა და ხელი, რომელზედაც

გუბერნატორად და ეს მოკლებანიც საკმა იყო, რომ გვერდი კარგად სხვა სივარი დატოვებინა ელისავეტოპო-ლის გუბერიაში. იხარული მვედირის დღესაც მალეობით იხსენიებენ მის დაწვლას და სამსახურს. დანარჩენმა ოცდა-თითხებტმა წელიწადმა მთლად განვლო დალისტინში.

ჩვენ არ უღიღინებ იმის მოთხრობა-ში თუ, — როგორ დაწინაურდა იგი სასახურებში და მიახწია იმ პასუხ-სა-გებულ მალა თანამდებობად, საცე ტერიტი სასახურისა მიმდებდა და დიდებამ მით, რომ სვე-ბელი მთე-ლის ერისა კაცს უნდა კისრად იღოს და, რომ აღამაინურად გაუძ-ღეს, მთელი ვე-კარგინობა ერისა უნდა იტოვინის და გითვალისწი-ნოს. ამისთანა საქმეში მარტო მო-ღეაწვემ გამოიჩინოს არა საჭირო იქა-რი სხვის ბრძანების კეთილად აღს-რულებისა, არამედ საკუთარი თვალ-თახედაც, საკუთარი თანახობა, სა-კუთარი ნიჭი გამკარგინობა და თვით-მოქმედებისა.

დალისტინი მაშინ, როცა თ. ნ. ნ. ჰუკვიამე 1858 წელს ჩამაბარეს ახლ-გეთობის დადროს მხარისა, ახლად დაპყრობილი ქვეყანა იყო. მის თავ-მოამწინე, მემაზრს ერს, თავისებურ თავისუფლებას შეგვეულს, დიდის ფარეზობით და სიფრთხილით მოქ-ცევა უნდა და რომ პირველშივე იმისთანა იქაურობის მცოდნე კაცე-ნი, როგორც თ. ლ. ი. მელიქაშვი-ლი იყო და თ. ნ. ნ. ჰუკვიამე, არ შეხვედროდნენ, ვინ იცის რა უხე-დრობა არ დააწყებდნენ და თავს და რა ამბების მნახებელნი და გაგონინ არ ვიძნებოდნენ.

ჩვენ დასაწყებად, ჩვენ ხელით არა ვაგვიტ ვრეკით ცნობა მისი თუ—როგორი მოუფრეს და უპარტო-ნეს დალისტინს ამ ქართველთა მო-ხელეთა, როგორ დაუწყნარეს ამღე-რეული გული იქაურ მვედრთა და

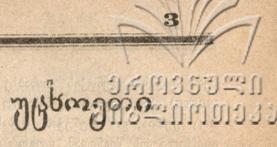
ცეზარისის ბრძანებთა ნიშანი, ბეჭედი, ეცვა, ნაზარეველისკენ გა-მეზარა:

— აი იგი კაცი! ბრბომ ამ ემად უფრო საზარელად, უფრო მეტის რისხვით და ბრძინე-ბითის კოლოთი დადგარია:

— ჯავრს ატე იგე! ჯავრს ატე! რამდენიმე დღეცა კი მწიფად ქვითი-ბედა, ხოლო ერის ბნელით დატე-მულს ტბერიოსის ძეგლისათვის შე-მოიგებია ხელი და ვაჭყოდა: — ვაი მას! ვაი იგრუსლიმის! ვაი ღმერთს! ვაი ვა!

ასისთავმა და კონსულის მოადგი-ლის დროდგებმა ხალხს ვააგეს უმე-ბით, რომ სამჯლოფიარო კორტე-ბითის, რომ სამჯლოფიარო კორტე-ბითის მის დღებმა შეურაცხ-ჰყო შენის აქ ყოფნით? ჩვენს ღმერთებს მოლო-ტრენი სძულან. წარვედ აქედამ, ემიე სადმე შორს განმარტეველი თავ-შესაფარი, რომ იქ შეგძლოს გე შე-ნი სამარტხინო ცოლდა დაჰფარო!

ინ-ანი. (დასრულები იქნება)

მშვიდობიან ცხოვრების გზაზე როგორ გამოიყენებს და დაყენებს. ხოლო ისეთი, რომ ყოველივე ეს კეთილ-გონიერად მოახერხებს, დღეს ყველასთვის უტყველო ამბავია, უტყველო სამავალითა ღვაწლითა და მართლად ბრმა თუ ვერ დანიხავს, თორემ თვალ-ახლოვანთათვის ცხადია, რა თქმა უნდა, ამისთანა ყოველი შედეგი მოაღწევინებს შეუძლებელია, თუ კაცმა წინააღმდეგ არ გამოისახა გარკვევით და წინ-დახედულად იმდენად-აზრით, რაზედც უნდა დამყარდეს ყოველივე მოქმედება მართისა და გამგებლობისა.

რა დედა-აზრი უნდა ჰქონოდათ საფუძვლად და სათავედ თავისი სამსახურისა და მოქმედებისა ამის გამოსაწინააღმდეგ სანაშაბი ის ორიოდ ამბავიც, რომელიც ჩვენ ხელთა გვაქვს. გახუთა „კაცკის“ კორესპონდენტი (1895 წ. № 257) ამბობს, რომ თ. ნ. ჰ. ჰეგელმა არაერთხელ უთქვამს: „თუ ვინღათ ჰმარტოთ ერთი, თვითონ ერთი უნდა გიყვაროდეთ.“ ამ ამბავი, ამ დედა-აზრითა მთელი იგი სამსახურისა, რომელიც მოუხვედრებს ხოლმე სახელსა თვით მოხელე-კაცს და ერის გულში აუტყვია მადლობის სახსოვარსა.

თ. ნ. ჰ. ჰეგელმა ვერ კიდევ უფროსი გამგებელი ყოფილა დარლოს მხარისა და მერე დასავლეთ დალისტანისა, როცა, როგორც ქვემო ხსენებულ მაგალითებშია სწავს, წინ წაუმძღვარებინა ის უტყველო ქვემარტობა, რომ მართად და გამგებობა ერისა შეუძლებელია, თუ გამგებლობა ყოველ უფროსს არ გამოარჩევია მთელი ვითარება ერისა, მისი ავი და კარგი ის სიყვარულითა და გულმტკიცებულებითა, ურამდობისადაც ყოველივე მეცადინეობა და ღვაწლი უქმია და ურეგული. კარგად სკონდა ის არა-ნაშაბი უტყველო ქვემარტობა, რომ ყოველს ჰერს-დღია თუ პატარა-თავისი გრძნობა ჰქვს საკუთარი ღირსებისა და ისე არა სწონს-რა, ისე არა უკლეს-რა გავსს, როგორც ამ გრძნობის უკლესისად ხელ-შეხება, უპატორუად მოქცევა, ავი თუ კარგი, შესუწარებელი, თუ არ შესუწარებელი სხვის თვალთ, ერთი თავისი საკუთარ ღირსების თავისი ჩვეულებითა, თავისი ცხოვრების აგებულებითა და მოწყობილობითა შეხება-არ საკვირველია, იმიტომ-რომ მთელი აწუყო ერისა შედეგია მთელის მისის წარსულისა, სამკვიდრად გადმოცემული შთამომავლად შთამომავლად, შთამომავლად შთამომავლად დალოცვილი, ნაკურთხი, ცხოვრების საფუძვლად და ქვა-კუთხედად აღიარებული. ტყუილია თუ მართალი, ერთი ყოველს ამის ისე უყურებს, როგორც თავდათავს მიუხედავად თავისი ბედნიერებისა, ძალ-ღონისა, დღე-გრძობისა, არსებობისა. ყოველი ეს ერისათვის იგი სალორა, სიკამისა და მისი მამა-პაპის გრძნობა და გულს მიერი თავისი სულიერი განძი ზალდია საშვილიშვილოდ. ამიტომაც იგი ყოველ ამის უფროსად ღვაწლად საშობებდა და ყოველივე შელადგა მისი ჰონიანი შეზღავდ მამა-პაპის სახსოვარსა, მამა-პაპის ანდერძისა და, მამასავე, თავისი საკუთარი ღირსების გრძნობისა. ერს ყოველივე თავისი უფვარს და არც კეთილენება, იმიტომ-რომ ესეთია ბუნება აღნაშენისა, ამამი დალი მნიშვნელო-

და მშემდგის ნათქვამისა, რომელიც ჰირველ შეხედვით უფუნურება ჰგონია კაცებს: „შეხედული ჰირი სჯობია შეხედვით ღირსისა.“ ამ გულის აღნაშენ ერისა არ შეიძლება პატივით არ მოგვიყვანს გინება და ხასიათი და კაცთ-მოყვარე დამიანი. პატივით რომ ვამბობთ, — იგი იმის-კი არ ჰმნიშვნავს, რომ ყოველივე იგი ცუდი უქმე და უღიდე ერისა, არამედ ყოველს საერთო მოვლენის ფესვები მოუხმობრეთ თვითონ ცხოვრებაში, თავი და ბოლო გაუფე, იყო-დინე საიღამ და როგორც მოაღის ავი თუ კარგი და ყოველს ამის გულმტკიცებულება და სიყვარული თან მიყალფე, რომ არა კიცხვად მივიტო რაც ავი, არამედ კურნებად, არა დათარგუნვად რაც კარგია, არამედ ხელ-შეწყობად და გააძლიერებად.

ყოველივე ეს კარგად უნდა სკონდა თვისი თ. ნ. ჰ. ჰეგელმა, რადგანაც თვისის სამსახურის ჰირველ ხანებშივე დალისტანში ყოველ უფროსს შეუღდა გამოარკვიოს რა წესება და რაგზა აუბუნო ცხოვრება მისდამი სამართლებლო მიმარბეულ ერისა, რა ჩვეულებანი და აღთხები დაუღვია ამ ერს ურთიერთა შორის და უწყობლობისათვის, რა საგზალი უღვლია ცხოვრების გზაზე, რა მავის ცემა ჰქონია, სად ბრკოლებდა და სადა იგი წინ სვლიდა, რა არის წინა და სახელი უწარჩენი და რა არის სიფრთხილით უარ-საყვარელი.

ერთი უმთავრესი მიმარბეული ყოველ ამისა, სხვათა შორის, ჩვეულებად და დოთხები ერისა და თ. ნ. ჰ. ჰეგელმავე ერთი შესანიშნავი სასამხრო გაუფა დალისტანს მით, რომ სკამია შიგ-ჩახვდილი და ცნობიერ განკითხვით შეადგინა კრებული საჯარო ჩვეულებათა და აღათა და აღოს მხარის ერისა.

იქნება ზოგიერთმა თქვას — ეს რა იმისთანა საქმეა, რომ კაცს ღვაწლად ჩაეთვალოსო. ჩვენ თუ ეს ამბავი თქვით მოვიყვანეთ, არა იმისათვის, რომ ავი თუ კარგი გავუფიქვოდებინა, თუმცა თავის თავდაც ამისთანა საქმეს თავისი ფსი აქვს და თავისი მნიშვნელობა. ჩვენ ეს მოვიყვანეთ, როგორც მართალი იმ აუცილებელ საპრობებისა მოხელეთათვის, რომელი თხოვლობს: ვერ გაიკან ერთი, რომელსაც მოხელეთობა, ეს საქმეობა სკონდა თ. ნ. ჰ. ჰეგელმა და სანატრული, რომ ყველამ აგრევე იცოდეს, როცა ერს რომელსამე იანაერს სანატრველოდ. უამბობო ყოველი ბოჯი იქნება შეცდომა მოხელესი და წყენა ერისა. ორივე დოდად მისარიდებელია მოხელეთათვის და ესთანდელ დროში ერთისა და მეორის მორიდება ღვაწლად ჩასაგდება, რადანაც ერთთა და მეორეც ცხადი ნიშანი სიყვარულისა და გულმტკიცებულობისა ერის მიმართ. ჩვენა გვეგონია, რომ მართლად გზით მოიხონება გული ერისა.

ამევი კობდის, სიყვარულისა და გულმტკიცებულობის ნიშნად ჩვენ ხელთა გვაქვს ორიოდ სხვა ამბავიც სარწმუნო საბუთებზე და მართლებული დალისტანში, ჰირველ ხანებში და ჰყრობის შემდეგ, მაღიან გავრცელებული იყო სისხლის აღება, სისხლის სისპობივე ზღვრებინათ. თ. ნ. ჰ. ჰეგელის სასახელოში სამისი ოჯახი იყო, ერთმანეთზე სასიკვდილოდ გადაკიდებულნი და ამა იფიქრეთ,

ეს ამოდნა ხალხი რა დღეში იქნებოდნენ იმის მოლოდინით, რომ ცვა ან ეხლა შეხედვებით ერთმანეთს სასიკვდილოდ, ან ეხლა, ვინც იცის, — რა თან-მოაწონე ერთი დალისტანის ერთი და რა დღედ სწამთ მოკვლად სისხლის აღებისა, იმან იცის უნდა იცოდეს, რა ძნელი და მძიმე საქმეა შერგება სისხლის მზღვევითა. აქ არამც თუ საქმეა მართა ზედ-მიწვევით ცოდნა ერის ავკარგიანობისა, თვისებისა და ხასიათისა, სპირითა კაცმა ზედ-მიწვევითვე იცოდეს როგორ შეუძქას გული შერგებისათვის იმის, ვისაც მამა-პაპის ანდერძით სმართოა მოკვლად სწამს სისხლი მტრისა აიღოს და ვისაც თავისი თავისი სირცხვილი და გუაზტიურება მიიჩნია არ ასრულებდ ამ ანდერძისა, არ გადახდა ამ წინადა ვალისა. გარდა ყოველ ამისა, სიყვარულითაც, კაცთ-მოყვარეობითაც უნდა ჰქონდეს მოხელეს გული გამბარია, რომ გულ-და შუბრისა: წად და შეარგეთ. თ. ნ. ჰ. ჰეგელმავე შერგება ეს სასანი ოჯახი, სასიკვდილოდ ერთმანეთზე გადაკიდებულნი მით მრავალი სული იხსნა ხოცვისა და ქუტისაგან.

სხვა უამბობო იტყვია: „აღე ჰხოცონ ერთმანეთი. მე რა იმითა შუაკი ვარ, რომ თავი ვიტკინო იმის შერგებისათვის. დახოცვენ, მე დამნაშავე დასჯად და სხვა რა მეკითხება.“ მართალიც არის: სხვა მოსიკვთებლობა-რა, მაგრამ ერის მოსიკვთება და სიკეთისათვის ზრუნვა, თან-შეღება და გარჯა, სიყვარული ერისა, კაცთ-მოყვარეობა იდეალისა განა უღიდევი და უწარჩენილებულია ვინა არ არის, უწინადაესი მადლი ქვეყნის მართველისა.

ამევი სიყვარულს და გულმტკიცებულობას უნდა მიეყვანს ერთი სხვა ამბავიც, რომელიც გვიჩვენებს რა შესაძლებია ფრთხილად გამკითხავს, გინიერად შიგ-ჩახვდილი და მოხერხებულს გამგებლობა. 1866 წ. ყით-თაში აჯანყდა ხალხი. ამ აჯანყებაში იმოდნა ზედ-გავლენა იქონია, რომ შატრაყ ყოისუბუღლისი სანაიბო ავართში და ქინადი ცეცხლსავით არ მოედო ვარკემობს. ეს არეულობა, ამღერებლობა თ. ნ. ჰ. ჰეგელმავე დააწყნარა, სრულიად მოსლო, ხალხი დაამშვიდა და, თუ არ მთელი დალისტანი, დიდი ნაწილი მისი მიმცე გადააჩინა იმ უხედულებს, რაც უფროსისა აჯანყებას მოსდევს ძლიერის წინაშე. სასახელო ამ საქმეში ის არის, რომ არამც თუ სისხლი ვისიმე დაუღვრია, იარაღი-კი არ უხმარია და ისე სწრაფად დაუშვებდნა ყოველი, რომ ახლო-მახლო აღგილებს არც-კი მიჰკარებია ეს არეულობა.

კიდევ ვიტყვით, რომ სხვა უამბობა ამ საქმისაგან გამოიყვანდა ერის საბუთა და სანატრო საქმეს, დიდსა და პატარას შესძრავდა, იქნება, თუ უშეღებელი ცეცხლი არ ათლავდა ბებინა, ერთი ომი და თოვის სროლა მაინც აეტყვნა, სისხლი დაღვრილიყო ტყუილ ჰმარადოდ იქ, სადა მართა მშვიდობისა-მოყვარული სიყვარული სდომებია, რომ ყველაფერი არ უსისხლოდ დაწყნარებულიყო. 1871 წელს თ. ნ. ჰ. ჰეგელმავე ვერ კიდევ მართველი იყო მართა დასავლეთ დალისტანისა, როცა უწყ-

არტი აჯანყდა. იგი დაიბარეს ტყუილისათვის, სიკვადისათვის იმყოფებოდა ამ დროს, რომ დაუყვანებოდა დაბრუნებულყოფი თავისი სასახელოში და მოესპო აჯანყება უწყარტლისა. მივიდა თუ არა ადგილს, შეტყაზა დალისტელთაგანვე ვარის, ამით გარდა სხვა არავენი იწილბა და მოკლენ ხანის განმავლობაში დაიბარებოდა უწყარტილი. ქრისტიანთაგანი ამ ჯარში მართა ორნი იყვნენ: ერთი თვითონ და მეორე მკურნალი, სხვა არავენი. აქ არამც თუ გაწირვა საქმისა, ვაწირვა საკუთარის თავისა, თუ ამის მომქმედს იმედი არა ჰქონია, რომ ხალხი, სიკეთე დამითესია, რაკი მივედნე, არ მილატებოდა. სხვაფერი ახსნა ამისთანა თან-გამომეტებულ მინდობისა შეუძლებელია, მერე იმისთანა სამაძღურო და განსაცდელისა დღეს, რომ ამ მოედის, კაცს უნდა სწამდეს, რომ ერის გულში ადგილის დაქრეცა-წაშალზე, თოჯ-ზარბაზანზე უფრო შემძლებელია და საქმე მიხლოდ ამ გულის მოპოება და შექმნა. ამ რწმენით იყვნენ გამსქველული დაღესტნის მართველი ქართველი და იგი სიკეთე, რაც მათ მისძღვით დაღესტანში, ამ პატივით და ნაყოფიერ რწმენისაგან არის მოვლინებული.

უწყარტილი ერთი მხარე დასავლეთ დალისტანში ჯა მოსახლეობდა ერთი თუშებისა და აქედამ კახეთისა, ამ მხრის ხალხი იმოდნენ მოსუფენარი იყო, რაკი კართს და ნაშეგნავად თუშებს სკონდა აწიოკება და იკლებდა. დაწიოკება და აკლებდა კიდევ არაფერი, არ ერღებობდა ხოცვისა და ველტეს ქართველბისა, სახელდობრ თუშისა და კახეთისა. ბევრსა ჰქვლიობდნენ ეს ავკაცობა მოელოვნებინათ, მაგრამ ყოველმა მშვიდობის-ყოფილად ღონისძიებამ უქმად ჩაიარა. რაკი ველტესისა გახდნენ რა და აჯანყებაც ზედდართო, ხუთი სოფელი უწყარტლისა, თუშების მოსამზღვრელი, შორს გადასახლებინა თ. ნ. ჰ. ჰეგელმავე და მით დაისხნა თუშეთი და კახეთი ხოცვა-ჟლეტისა და აკლებდა-წაშალისაგან. თუშებმა მადლობის გადასახდელად და საქვეყნოდ აცხადეს, რომ იცნებნათ, თუ ვინმე ჰფიქრობს ინგლისი ეგვიპტისად ჯარებს გამოიყვანსა და სუდანის ეგვიპტისათვის მიხანი სუდანის დაპყრობათა.

«დალოუ ნუში» ამის გამო გაიხსენეს ჩემბერლენის სიტყვას 1885-ში თქმულს: „იმედი მაქვს, ამბობდა თურქი მაშინ ის, რომ სუდანს თავს დავანებებო და მისი მცხოვრებლების ცხოვრებას არ ჩავერვიეთო. დევი, ეგვიპტისა ხალხის ისეთი მთავრობა აირჩიოს, როგორც სურათო.“

შურაღ-გაზეთიანია და წინადადება
ამოკრებილი ამბები,
— გახაზებული მოვიდა და თან მომკვამუშობდა ბაღებისა და ბოსტნებისა. მინამ ვერ კიდევ დროა, მეტი არ იქნება ჩვენს მეთხველებს ვაუწყებო — როგორ უნდა მოიყვანოს კაცმა ადრეული კიტრი, ერის სა-რწმუნო კაცს — მუბაღს უკლი და თავისი ნაცოდ აღრუთ კიტრის მოყვანისა გამოუცხადებია თვის ურნაში. იგი ამბობს, ადრეული კიტრის მოყვანისათვის ის კაცი როგორ უნდა მოიქცეს თურმე: აიღეთ ხის ყუთი, რომ სიგრძე-სიგანე ერთი არზნი ჰქონდეს, სიმაღლე ოთხი ვერსო, არც ძირი უნდა ჰქონდეს, არც სახურავი. ეს

საზარანბი. როგორც უკვე ვიცნობთა მეთხველო, ჰრეზიდენტმა ფორმა დაჯილდოვდა პრინცი ჰენრიხი ორდენისა საპატიო ლეგიონის ორდენით. ამ ამბავზე მეტად გააჯავრა მონახისტები — როგორც ვამბედა რესპუბლიკის მთავრობამ მეფის შთამომავლობის პრინცი ორდენით დაჯილდოვებო და თვით პრინცი როგორ მიიღო ჯილდო რესპუბლიკისაგანათა ამ დღეში პრინცი სადელია ვაუწყებდა და აი რა სიტყვა პრინცი ამ გარემოების შესახებ: მე ყოველთვის ვცდილობდი არ დავიფიქრო პაპანების (ორლონის ჰერცოგი, უფროსი შვილი მეფის ორლონი-ფილიპისა) ანდერძი: იყავით გულმოდინე მსახურნი რეგოლუტისათვის, ეცადეთ ქვეყნამ გაპატრონოს და დანაშაული, რომ თქვენ პრინციბთა დაიბადეთო. როგორც სწავს, რესპუბლიკამ მამაპატია ეს დანაშაული, რადგანაც მამაპატია ორდენი, რომელიც მამაჩემსაც ებოძა დამბეტსაგან.

იტალია. გაზეთების სიტყვით, იტალიის მთავრობამ გარდასწყვიტა საბარათოში მისცეს ვენეციული ბარატერი. ამბობენ, საქმის გარჩევა ამ დღეებშივე დაიწყება მასსავაში.

ინგლისი. ინგლისის მთავრობა მეტად გაურკვეველია ლაბარაკობს სუდანის ეგვიპტის შესახებ. გაზეთები ამბობენ, რომ ამის მიზეზი ის არის, რომ თვით საინისტროს ამ არის, რაკი ველტესი ეგვიპტული მიზანი ეგვიპტულია და ვერ შეთანხმებულან კარგად და სქმის შესახებ. მაგ. ჩემბერლენს სურს თურმე სუდანის დაპყრობა. სოლსბერი იმის მომხრეა, რომ ეგვიპტე ელანდელსავე მდგომარეობაში დარჩეს და თუ მინცა და მინც არც დიდი წინააღმდეგი იქმნება ეგვიპტელად ჯარების გამოყვანის. ამგვარი უთანხმოება მინისტრთა შორის ერთ დროს იმე გაწვევებულა, რომ კინაზამ ჩემბერლენს სასახურისათვის თავი არ დაუდებებია, მაგრამ სოლსბერი დასთანხმებია მის აზრს, ჩემბერლენი აღარ-კი მოკვდა და საქვეყნოდ აცხადეს, რომ იცნებნათ, თუ ვინმე ჰფიქრობს ინგლისი ეგვიპტისად ჯარებს გამოიყვანსა და სუდანის ეგვიპტისათვის მიხანი სუდანის დაპყრობათა.

«დალოუ ნუში» ამის გამო გაიხსენეს ჩემბერლენის სიტყვას 1885-ში თქმულს: „იმედი მაქვს, ამბობდა თურქი მაშინ ის, რომ სუდანს თავს დავანებებო და მისი მცხოვრებლების ცხოვრებას არ ჩავერვიეთო. დევი, ეგვიპტისა ხალხის ისეთი მთავრობა აირჩიოს, როგორც სურათო.“

